

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Ивелина Аспарухова Йорданова-Василева, д.м.

Катедра по Дерматология, Венерология и Алергология,

Медицински Университет - Плевен

За д-р Адриана Диянова Ангелова – докторант на самостоятелна подготовка

Катедра: Дерматология, Венерология и Алергология, ФМ, МУ Плевен

Професионално направление: 7.1. Медицина

Докторска програма: „Дерматология и венерология“

Тема: "Екзема на ръцете – клинично-епидемиологичен и етиологичен анализ"

Научни ръководители: Проф. Д-р Димитър Константинов Господинов и Проф. д-р

Жана Стоянова Казанджиева, д.м.

Избрана съм за вътрешен член на научното жури със Заповед № 341/27.01.2026 г. на Ректора на МУ- Плевен, за изготвяне на "Становище" по дисертационния труд на д-р Адриана Диянова Ангелова. Във връзка с горепосоченото, предоставената ми бе следната документация - дисертационния труд, автореферат на дисертационния труд, отпечатани научни публикации и всички научни материали, справки и документи, свързани с научния труд на докторанта д-р Адриана Диянова Ангелова. Дисертационният труд съдържа 108 печатни страници, от които: съкращения и въведение – 2 стр., литературен обзор – 29 стр., цел и задачи – 2 стр., материали и методи – 7 стр, резултати от собствените проучвания – 30 стр, обсъждане на резултатите – 10 стр., изводи и приноси – 5 стр., приложения – 6 стр., библиография – 12 стр. (включва общо 164 заглавия, от които 6 на кирилица и 158 на латиница, вкл. български автори). Трудът е онагледен с 26 таблици и 36 фигури. Научната продукция, свързана с дисертационния труд е представена на 2 стр.

Алергичният контактен дерматит (АКД) на ръцете, т.е. екземата на ръцете (ЕР) представлява възпалително, неинфекциозно заболяване, което възниква в резултат от контакта на кожата с вредни химични, физични или биологични агенти от околната среда. Причинява значителен дискомфорт, не само поради характерните симптоми като сърбеж и болка, но и поради същественото ѝ влияние върху социалното адаптиране и качеството на живот. Честотата на ЕР варира между 10% и 14% от общата популация. Като една трета от случаите започват преди 20-годишна възраст и се свързват с наличието на атопична диатеза. Сред най-честите етиологични фактори се посочват са метали, парфюми, органични разтворители, консерванти и детергенти. Професионалната екзема на ръцете (ПЕР) представлява социално значим здравен проблем и е едно от най-често регистрираните професионални заболявания, с честота, достигаща до 30% в някои професионални групи. Правилното класифициране на ЕР е от съществено значение както за избор на адекватна терапевтична стратегия, така и за провеждане на ефективни профилактични мерки. Публикациите свързани с етиологията и клиниката на различните клинични субтипове на екземата на ръката са единични в България, предимно свързани с описание на редки клинични наблюдения. Ето защо

темата на дисертационния труд е актуална и дисертабилна. Целта е формулирана конкретно, ясно и точно. За нейното изпълнение са поставени 7 задачи, които произлизат от целта на проучването и позволяват да бъдат направени достоверни изводи. Обект на изследването са няколко групи пациенти, сред които: 519 лица от двата пола селектирани и епикутанно тествани с ECC (S-1000) за периода 2009-2024 г. жители от региона на градовете Плевен и Русе. От тях 260 са показали 496 положителни проби. От всички 260 положителни, 87 позитивни лица са с екзема на ръцете (33,5%) с общо 172 положителни теста; 40 жени на възраст между 21 и 71 години селектирани в периода ноември 2016 г. и ноември 2024 г. от които 26 (65%) са нокътни техници и 14 (35%) са клиенти на салони за маникюр. Те са епикутанно тествани с целева серия за контактна свръхчувствителност към (мет)акрилати и са показали общо 196 положителни реакции; 361 пациенти с екзема на ръцете от клиника „Евродерма“ – 156 (43%) с общо 143 положителни реакции преди пандемията (2018 и 2019 г.) и 205 (57%) с 178 позитивни теста по време и след нея (2020-2022 г.); 28 медицински специалисти (21 жени и 7 мъже на средна възраст 44,80 години), са тествани със S-1000 и със специална Ковид-серия, която се състои от алергени, намиращи се в дезинфектантите и личните предпазни средства. Проучването е осъществено в 2020 г. При всички пациенти за целите на анализа е попълван регистрационен фиш. Снета е анамнеза, свързана с данни за свръхчувствителност към храни, медикаменти, детергенти. Съобразена е личната и фамилна обремененост за атопичен дерматит или други прояви на атопия при изследваните индивиди. Всички те са тествани със стандартната серия алергени S-1000, MN-1000 и Ковид-серия (Chemotechnique Diagnostics, Vellinge, Sweden), като резултатите са отчетени съобразно насоките за тестване на ESCD (European Society of Contact Dermatitis) и критериите за отчитане на ICDRG (International Contact Dermatitis Research Group). Като метод за оценка е използван социо-демографски инструмент - MOAHLA Index който определя тенденциите във възрасто-половата и клинична характеристика, свързани с контактната алергия проследени през годините. Използваните в дисертацията статистически методи отговарят изцяло на изискванията за такъв труд - IBM SPSS Statistics 23.0.0 и Statgraphics Plus for Windows и EXCEL. Резултатите са описани чрез таблици, графики и числови величини. Оценката на статистическата достоверност в проучваните групи се осъществява посредством стойността на “p”, като за значими се приемат разликите при ниво на значимост $p < 0.05$. Резултатите от проведеното проучване са онагледени с подходящи таблици и фигури. Д-р Ангелова логично анализира особеностите в честотата, тежестта и локализацията на кожните ефлоресценции при тестваните индивиди, спрямо наличието или липсата на специфичен обрив, тяхната професия, лична и фамилна обремененост за атопия. Тя установява, че най-висок дял (30%) имат представителите на група професии, свързани с производство, селско стопанство, учители, инженери, художници и др. Най-чест е дерматитът на горните крайници (в 36,2%), дерматитът на лицето и атопичният дерматит (по 12,7%) и 6,5% от пациентите са с дерматит на долните крайници. За дерматита на горните крайници се установява статистически значима връзка с алергените от групите на металите ($p < 0.001$), консервантите ($p < 0.001$) и ароматите ($p < 0.001$), като ефектът на връзката е най силен за металите ($r = 0.48$); При лицата с

атопична диатеза рискът за развитие на екзема на ръката е близо 2,35 пъти по-висок ($p < 0.001$), като рискът за развитие на контактна алергия при атопици в периода на пандемията е 2,6 пъти по-висок ($p < 0,005$), а за развитие на екзема на ръцете е 2,7 ($p < 0,005$). Положителните реакции към никел са с най-висок относителен дял (28,8%) от всички позитивни тестове, следвани от тези към кобалт, текстилни бои, ПФД, калиев бихромат, перувиански балсам, и изотиазолинони. Резултатите са съответни на данните за контактната свръхчувствителност сред българската популация в националната база данни на секцията по дерматоалергология на БДД. Изчислението на индекса MOANLFA показва закономерности, които отговарят на данни публикувани в научната литература, а именно, че в сферата на естетичната практика /за фризьори и маникюристи/ работят предимно жени в млада възраст, при които рискът от професионален контактен дерматит засягащ най-вече дланите, пръстите на ръцете и ноктите значително надвишава този сред общата популация на боледуващите от алергичен контактен дерматит. За пръв път в България е осъществено пилотно проучване за екзема на ръката сред медицински кадри, работещи в контакт с корона вируса (SARS-CoV-2). В рамките на 12-ата Национална кампания за диагностика и профилактика на кожните алергични заболявания са създадени препоръки за профилактика на екземата на ръцете по време на Ковид пандемия.

Направените 7 извода съответстват на резултатите и обхващат в цялостен аспект научната разработка. Приемам изброените от д-р Ангелова оригинални, научно-теоретични, научно-практически и потвърдителни приноси. По темата на дисертационния труд Д-р Ангелова представя 4 научни публикации в национални списания, от които едно на английски език, има 8 участия в национални и международни научни форуми.

В заключение: Дисертационния труд показва, че д-р Адриана Диянова Ангелова притежава теоретични знания и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Дисертационният труд на д-р Ангелова отговаря на всички изисквания на ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на МУ - Плевен. Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за труда на д-р Адриана Диянова Ангелова и предлагам на почитаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен „Доктор“ по научната специалност „Дерматология и венерология“.

Изготвил становището: **На основание чл.59 от ЗЗЛД**

Проф. д-р Ивелина Йорданова-Василева д.м.

14 Април 2026 г.

OPINION

By Prof. Dr. Ivelina Asparuhova Yordanova-Vasileva, MD, PhD

Department of Dermatology, Venereology and Allergology

Medical University – Pleven

Regarding Dr. Adriana Diyanova Angelova – PhD candidate (independent training)

Department: Dermatology, Venereology and Allergology, Faculty of Medicine, MU Pleven

Professional field: 7.1 Medicine

Doctoral program: “Dermatology and Venereology”

Dissertation topic: “Hand Eczema – Clinical, Epidemiological and Etiological Analysis”

Scientific supervisors: Prof. Dr. Dimitar Konstantinov Gospodinov and Prof. Dr. Zhanna Stoyanova

Kazandzhieva, MD, PhD

I have been appointed as an internal member of the scientific jury by Order No. 341/27.01.2026 of the Rector of MU Pleven to prepare an opinion on the dissertation work of Dr. Adriana Diyanova Angelova. In this regard, I was provided with the following documentation: the dissertation, its abstract, printed scientific publications, and all scientific materials, references, and documents related to the doctoral research.

The dissertation consists of 108 pages, including: abbreviations and introduction – 2 pages; literature review – 29 pages; aim and objectives – 2 pages; materials and methods – 7 pages; results – 30 pages; discussion – 10 pages; conclusions and contributions – 5 pages; appendices – 6 pages; bibliography – 12 pages (164 references in total: 6 in Cyrillic and 158 in Latin script, including Bulgarian authors). The work is illustrated with 26 tables and 36 figures. The scientific output related to the dissertation is presented on 2 pages.

Allergic contact dermatitis (ACD) of the hands, i.e. hand eczema (HE), is an inflammatory, non-infectious condition resulting from contact with harmful chemical, physical, or biological agents in the environment. It causes significant discomfort due to symptoms such as itching and pain, and also affects social adaptation and quality of life. The prevalence of HE ranges between 10% and 14% of the general population. About one-third of cases begin before the age of 20 and are associated with atopic predisposition. The most common etiological factors include metals, perfumes, organic solvents, preservatives, and detergents.

Occupational hand eczema represents a socially significant health problem and is among the most frequently reported occupational diseases, reaching up to 30% in some professional groups. Proper classification of HE is essential for selecting appropriate treatment strategies and implementing effective preventive measures. Publications on the etiology and clinical features of different subtypes of hand eczema in Bulgaria are limited, mainly describing rare clinical cases. Therefore, the dissertation topic is relevant and appropriate.

The aim is clearly and precisely formulated. Seven objectives are defined, logically derived from the aim and enabling reliable conclusions.

The study includes several patient groups:

- 519 individuals of both sexes from Pleven and Ruse, tested with the ESS (S-1000) panel during 2009–2024, with 260 showing 496 positive reactions. Among them, 87 (33.5%) had hand eczema with 172 positive tests.

- 40 women aged 21–71 (26 nail technicians and 14 salon clients), tested for (meth)acrylate sensitivity, showing 196 positive reactions.
- 361 patients with hand eczema from “Euroderma” clinic: 156 (43%) before the pandemic and 205 (57%) during and after (2020–2022).
- 28 healthcare workers tested with standard and COVID-specific allergen series in 2020.

All patients completed registration forms, and detailed histories were taken, including hypersensitivity to foods, medications, and detergents, as well as personal and family history of atopy. Testing followed ESCD guidelines and ICDRG criteria. Statistical analysis was conducted using IBM SPSS, Statgraphics, and Excel. Results are presented in tables, graphs, and numerical values, with statistical significance set at $p < 0.05$. Dr. Angelova logically analyzes the frequency, severity, and localization of skin lesions in relation to profession, atopic predisposition, and other factors. The highest proportion (30%) is found among professions such as manufacturing, agriculture, teaching, engineering, and arts. Upper limb dermatitis is most common (36.2%), followed by facial dermatitis and atopic dermatitis (12.7% each). Significant associations were found between upper limb dermatitis and allergens such as metals, preservatives, and fragrances, with the strongest correlation for metals. Individuals with atopic predisposition have a 2.35 times higher risk of developing hand eczema. During the pandemic, the risk of contact allergy increased 2.6 times and hand eczema 2.7 times. Nickel shows the highest rate of positive reactions (28.8%), followed by cobalt, textile dyes, PPD, potassium dichromate, balsam of Peru, and isothiazolinones. The findings correspond with national data. For the first time in Bulgaria, a pilot study on hand eczema among healthcare workers exposed to SARS-CoV-2 was conducted. Recommendations for prevention during the COVID pandemic were developed. The seven conclusions correspond to the results and reflect the study comprehensively. I accept the stated scientific contributions. Dr. Angelova has published 4 scientific articles (one in English) and participated in 8 national and international scientific forums.

Conclusion: The dissertation demonstrates that Dr. Adriana Angelova possesses the necessary theoretical knowledge and skills to independently conduct scientific research. The work meets all legal and institutional requirements. Therefore, I confidently give my positive evaluation and propose that the Scientific Jury award the educational and scientific degree “Doctor” in the specialty “Dermatology and Venereology.”

Prepared by: **На основание чл.59 от ЗЗЛД**

Prof. Dr. Ivelina Yordanova-Vasileva, MD, PhD

April 14, 2026